

УДК 343.9-051(4):343.51

DOI: 10.24919/2312-2595.5/47.217752

Андрій БОЙКО-ГАГАРІН

кандидат історичних наук, завідувач сектору проблем фондової роботи, Національний музей історії України, вул. Володимирська, 2, м. Київ, Україна, індекс 01001 (boiko.gagarin@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4610-3665>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/N-6985-2017>
(<https://publons.com/researcher/2062309/andrii-s-boiko-gagarin/>)

Бібліографічний опис статті: Бойко-Гагарін, А. (2020). Справа фальшивомонетника Адама Богуша (1868–1870). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 5/47, 139–152. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.5/47.217752>.

СПРАВА ФАЛЬШИВОМОНЕТНИКА АДАМА БОГУША (1868–1870)

Анотація. Метою статті є введення до наукового обігу історії діяльності фальшивомонетника Адама Богуша, який відіграв значну роль у фінансовій диверсії англійців проти Російської імперії протягом другої половини XIX ст. *Методологію* визначено комплексом загальнонаукових методів, цитування архівних матеріалів подано мовою оригіналу. *Наукова новизна* полягає у тому, що вперше повністю висвітлено основні етапи та результат діяльності фальшивомонетника Адама Богуша. *Висновки.* 28 жовтня 1868 р. до Варшавського губернатора надсилається рапорт начальника Радзеювського повіту про наявні достовірні свідчення про збувальника фабрикованих у Лондоні ще 1864 р. фальшивих російських кредитних білетів 10 руб. номіналу уродженцем Польщі, власником маєтку у м. Ольганово Влоцлавського повіту Варшавської губ. – Адамом Богушем, що збував їх у прусській провінції – Великому князівстві Познанському торговцям крупною рогатою худобою та овець. 11 січня 1870 р. Варшавський карний суд виніс вирок збувальнику фальшивих банкнот Адаму Богушу – позбав-

© Андрій Бойко-Гагарін, 2020

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

ленням всіх прав і свобод та засланням до Сибіру на 6 років каторжних робіт. Та він був не єдиним, чия справа відрізнялась гучністю у розслідуванні фінансової диверсії з м. Лондон.

Ключові слова: фальшивомонетництво; Царство Польське; фінансова диверсія; Лондон; Адам Богущ.

Andrii BOIKO-HAHARIN

PhD (History), Head of the Sector of the Treasury Funds Work Problems, National Museum of Ukrainian History, 2 Volodymyrska Str., Kyiv, Ukraine, postal code 01001 (boiko.gagarin@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4610-3665>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/N-6985-2017>
(<https://publons.com/researcher/2062309/andrii-s-boiko-gagarin/>)

To cite this article: Boiko-Haharin, A. (2020). Sprava falshyvomonetnyka Adama Bohusha (1868–1870) [The case of the counterfeiter Adam Bogusz (1868–1870)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya Istoriia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 5/47, 139–152. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.5/47.217752> [in Ukrainian].

THE CASE OF THE COUNTERFEITER ADAM BOGUSZ (1868–1870)

Summary. *The purpose of the research is to introduce into the scientific circulation the history of the activity of the counterfeiter Adam Bogusz, who played a significant role in the financial sabotage of the British against Russian Empire during the second half of the XIX century. The research methodology is defined by a set of general scientific methods, citations of the archival materials are given in the original language. The scientific novelty is that for the first time the main stages and the result of the activity of the counterfeiter Adam Bogusz are fully covered.*

Conclusion. *In the first quarter of the XIX century the increase of the number of detected counterfeit credit notes brought to the Russian Empire from Kingdom of Great Britain has seriously alarmed the authorities. The investigation has gradually gained a national level of importance. In the 1820s, the Russian authorities resorted to careful*

tracking of all Jews who went through the Kingdom of Poland and could potentially carry counterfeit credit notes for spending them in Russia.

Attempts to transport so-called "English" counterfeiting in Poland were also recorded across the border with Prussia, the appearance of such citizens with a high degree of authority and trust them fake Prussian documents.

In October 28, 1868 the Governor of Warsaw received the report from the Chief of the Radzewski County on available credible records of a salesman who fabricated in London as early as 1864 fake ten Russian ruble credit notes by a Polish-born owner of an estate in Olganowo, Włocław County of Warsaw – Adam Bogusz, who was selling them in the Prussian province – the Grand Duchy of Poznan to the sheep traders. On January 11, 1870, the Warsaw Penitentiary Court sentenced the seller of the counterfeit banknotes – Adam Bogusz – to deprivation of all rights and freedoms and exile to Siberia for six years of hard labor. But he was not the only one whose case was notorious for investigating a financial subversive activity from London.

Key words: *counterfeiting; Kingdom of Poland; financial sabotage; London; Adam Bogusz.*

Постановка проблеми. У першій чверті XIX ст. збільшення кількості виявлених підроблених кредитних білетів, завезених до Російської імперії із Англії, серйозно стурбувало владу (Бойко-Гагарін, 2019, с. 207–218). Слідство поступово набуло рівня державного значення, влада вдалась до суворих заходів протидії англійській фінансовій диверсії (Коцур & Бойко-Гагарін, 2019), хоча загалом протягом XIX ст. зафіксовано також інші спроби економічного впливу проти Російської імперії (Kotsur & Voiko-Gagarin, 2019, pp. 66–77).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема фальшування грошей та розповсюдження підробок в Україні в імперську добу вивчена у вітчизняній історіографії достатньо спорадично. Архівні матеріали щодо фальшивомонетників введено до наукового обігу І. Колобовою (Колабава, 2019, с. 56–59), описуючи також історію діяльності запідозреного у фальшуванні грошей купця Олексія Саломіна (Колабава, 2012, с. 371–376). Дослідниками приділено увагу також вивченню історії злочинної діяльності відомих фальшивомонетників: зокрема В. Космилевим

уведено до наукового обігу нових фактів про діяльність Ігнація Цейзика (Космылев, 1993, с. 72–73), дослідником О. Парамоновим повідомлено про справу Леона Варненке (Парамонов, 2018, с. 83–88). Висвітленню проблем фальшування грошей в Російській імперії під час Першої світової війни присвячено публікації С. Орлик (Орлик, 2018, с. 51–54) та А. Бойко-Гагаріна (Бойко-Гагарин, 2016, с. 103–109; Орлик & Бойко-Гагарін, 2017, с. 143–164; Бойко-Гагарін, 2020, с. 11–26).

Метою статті є введення до наукового обігу історії діяльності фальшивомонетника Адама Богуша, який відіграв значну роль у фінансовій диверсії англійців проти Російської імперії протягом другої половини XIX ст.

Виклад основного матеріалу. Спроби провезення т. зв. «англійських» підробок до Польщі зафіксовано також через кордон із Пруссією. Це змусило владу до перевірки євреїв, що виїжджали до Пруссії, підозрюючи, що через неможливість отримання ними паспортів до Англії, що підлягало ретельному контролю, поява таких громадян з високим ступенем імовірності супроводжувалась наявністю в них підроблених прусських документів. У 1820-х рр. російська влада вдалась до ретельного відслідковування всіх євреїв, що прямували до Царства Польського і потенційно могли мати при собі фальшиві кредитні білети, призначені для збуту у Росії.

Одним із збувальників підробок із Лондону був уродженець Польщі Адам Богуш, матеріали карної справи проти якого зберігаються у Державному архіві у м. Варшава (Польща) (Рис. 1). Справа повністю написана вручну, складається із листування між слідчими органами та матеріали допитів, а також корінець квитанції на асигнування коштів (Рис. 2); загальна кількість аркушів у справі 237.

28 жовтня 1868 р. до Варшавського губернатора надсилається рапорт начальника Радзеювського повіту (нині м. Радзеюв у складі Куявсько-Поморського воєводства Польщі – *Б.-Г.*) про наявні достовірні свідчення про збувальника фабрикованих у Лондоні ще у 1864 р. фальшивих російських кредитних білетів 10 руб. номіналу уродженцем Польщі, власником маєтку у м. Ольганово Влоцлавського повіту Варшавської губ. – Адамом Богушем, який збував їх торговцям крупною рогатою худобою та

вівцями у прусській провінції – Великому князівстві Познанському: «Получено мною изъ заграницы достоверное сведение, что изъ числа фабрикованныхъ въ Лондоне въ 1864 году одного миллиона подделанныхъ русскихъ 10 рублевыхъ кредитныхъ билетовъ, пущены въ обращение близъ нашей границы въ Великомъ Княжестве Познанскомъ, въ числе главныхъ агентовъ торговли этой состоитъ польскій выходець Адамъ Богушъ, коему принадлежитъ имение Оганово въ Влоцлавскомъ уезде; выходець этотъ, по собраннымъ начальникомъ уезда сведениямъ выпустилъ въ обращение несколько десятковъ тысячъ фальшивыхъ билетовъ, большею частью мелкимъ купцамъ и торговцамъ рогатаго скота и овецъ. Онъ же Адамъ Богушъ въ недавнемъ времени удалился изъ Великаго Княжества Познанскаго въ Галицію съ намерениемъ водворить въ пределы наши и тамъ фальшивые билеты» (APW, str. 1–2). Частину фальшивих грошей у сумі 400 руб. Адам Богуш відправляв поштою мешканцю м. Шпиталь-Дольний Варшавської губ. прусському підданому Генріху Вундшу, в якого під час обшуку жандармами земської стражі було виявлено фальшивий 10 руб. кредитний білет із № 1,502,652 зразка 1864 р. та ще 5 листів із подібним вмістом, після чого його було заарештовано та поміщено до Брест-Куявської (або Бжесць-Куявської) тюрми (APW, str. 5). 22 листопада 1868 р. на користь Генріха Вундша, годувальника сім'ї з 10 дітей, особисто клопотав та запевняв у добросовісності колишній військовий начальник м. Влоцлавек – князь Вітгенштейн, запевняючи, що той не мав злочинних намірів, ведучи листування із Адамом Богушем: «Наконецъ мы трое нижеподписавшиися прибегаемъ съ покорнишей просьбою къ Вашему Превосходительству объ увольнении Бундша на свободу для спасения его семейства отъ голодной смерти и до окончания дела Богуша честь имеемъ представить наше ручательство за Бундшемъ и за его невинностью и неучастиемъ въ делахъ Богуша готовы отвечать лично и целымъ нашимъ имуществомъ. /подписи/1868 года. Октября 22/ноября 3 дня. Место жительства. Литновскаго уезда Деревня Шпиталь. Гмины Фабиянекъ» (APW, str. 12). На допиті Вундш зізнався, що, будучи у Торуні, виміняв у Адама Богуша прусські талери на російські рублі, але ті були справжніми, та про можливу підміну він гадки не мав. Після чого був відпущений, із тюрми з повинністю бути невіднім до кінця тер-

міну слідства (APW, str. 57–58). За сприяння пруської влади було проведено обшук у деякого фон-Мікта та виявлено 3400 подібних фальшивих 10 руб. банкнот, також отриманих від Адама Богуша, якого на той час вже було затримано і доставлено до тюрми у м. Іновроцлав. Остерігаючись виправдання Адама Богуша у судах Пруссії, російська влада вимагає видати його та помістити у цитадель у м. Александрув Куявський. Туди також доставити підозрюваного у допомозі Богушу по збуту підробок арештованого Генріха Вундша, після чого етапувати обох під суворим караулом до м. Варшава (APW, str. 16, 20). Але видача до Польщі арештованого Адама Богуша супроводжувалася низкою складнощів – у кінці року грошей на транспортування та утримання в'язня (визначених у сумі 200 руб.) не вистачало. Також у м. Радзеюв не було придатного приміщення для його утримання з караулом, через що прикордонним комісаром і начальником повіту полковником Густавом Берхманом було запропоновано відправити Адама Богуша у м. Торунь, звідки доставити безпосередньо до Варшави – в Олександрівську цитадель: «Милостивый Государь Павелъ Прокофьевичъ! Получивъ сейчасъ письмо Ваше со вложенными ста рублями, честь имею Вамъ сообщить следующее, для доклада Г-ну Начальнику Губернии. Вамъ известно, что въ городе Радеевъ решительно нетъ помещения для содержания подъ арестомъ такъ важнаго преступника какимъ есть Богушъ, хотя и представлена возможность поставить земскихъ стражниковъ на часахъ къ нему, то при всехъ предосторожностяхъ нетъ ручательства, что путемъ тайнымъ могутъ быть ему переданы записки, заключающие въ себе образъ объяснений при дапросахъ, а въ такомъ случае все усилия производителя дела остались бы безъ желаемаго результата. Поэтому я полагаю полезнымъ и даже необходимымъ, по принятии мною отъ Прусскихъ властей Богуша, изъ Иновроцлава черезъ Торнь прямо отвезти его въ Александрово и передать местному Жандармскому Офицеру для доставления въ Варшавскую Александровскую Цитадель совместно съ принятиемъ отъ Прусскихъ властей следственнымъ деломъ. О передаче Богуша я вместе съ симъ отношусь къ Прусскому Ландрату, а о следственномъ деле я лично отправлюсь къ Анвальту Иновроцлавскаго Суда, а назначенный Г. Наместникъ производитель по сеймъ делу, можетъ быть вполне уверенъ въ

моемъ ли Прусскимъ властямъ содействия къ открытию этого важнаго дела, темъ более, въ начатомъ Прусскими властями следствие и доставленныхъ мною имъ сведений имеецца достаточно материала къ уличению виновнымъ, а опытный и ловкий производитель откроеть какъ комитетъ такъ и сообщниковъ Богуша. Мне остается только въ скоромъ времени ожидать Вашего уведомления согласенъ ли Его Превосходительство съ моимъ мнениемъ, и въ такомъ случае неоставьте зделать распоряжение, дабы Жандармский офицеръ на Александровской станции железной дороги принялъ бы отъ меня арестованнаго Адама Богуша. Уважающий Васъ Густавъ Берхманъ /пидпис/» (APW, str. 27–28). Справа вимагала якнайскорішого вирішення з екстрадиції Богуша, адже для уникнення суду в Російській імперії його родина вимагала розгляду справи у Бромбергському апеляційному суді, адже злочин було здійснено у землях Пруссії (APW, str. 29). Тоді ж у м. Влоцлавек затриманий інший спільник Адама Богуша, утримувач маєтку його дітей в м. Ольганово – Валентій Вієвіоровський, який намагався збути отримані від Богуша фальсифікати, та, будучи арештованим, пропонував у заставу за своє звільнення наявні на його рахунку 2000 пруських талерів, арештованих у подальшому Казною з отриманням нею депозитної першості на отримання грошей арештованого: «Его Превосходительству Господину Начальнику Варшавской Губернии. На предписание отъ 24 декабря 68 за № 132 для производителя Юридического Отделения Графа Гейнриха. Рапортъ. Въ исполнение даннаго Вамъ Превосходительствомъ на имя Юридического Советника поручения, имею честь донести что совершеннымъ мною 2 января с.г. въ Ипотечной книге имени Ольганово Влоцлавскаго уезда Актомъ записано надлежащее запрещение въ пользу Казны на сумму 2000 прусскихъ талеровъ, обеспеченной, на ономъ имени для Валентия Виевиоровскаго. При томъ имею честь доложить, что такъ какъ самая сумма 2000 талеровъ для Виевиоровскаго, по причине неокончания наследственнаго производства после смерти матери малолетнихъ Богушей б. владелица имени Ольганово, не внесена еще въ надлежащую графу Ипотечнаго Указателя, а только о такомъ внесении сделана въ симъ же Указателе соответственная оговорка, то затемъ на основании решения Ипотечнаго Отделения отъ 3 января наложилось мною запрещение зна-

чится лише в Іпоечномъ Указателе посредствомъ надлежащей отметки; которая при всемъ томъ вполне обеспечиваетъ права Казны, предоставляя оной Ипотечное первенство на получение показанной суммы Виевировскаго. /подпись/. Варшава 4 января 1869» (APW, str. 73).

21 листопада 1868 р. начальник Радзеювського повіту Густав Берхман повідомляє Варшавського губернатора про виявлення у підданих Пруссії Павла Брузді та його зятя Мартина Меха семи сумнівних кредитних білетів 10 руб. номіналу, які ті отримали за продані вівці, з високим ступенем імовірності будучи у змові із Адамом Богушем у поширенні підробок (APW, str. 38). Водночас брат Адама Богуша – Август намагався продати родинний маєток в м. Ольганово для спроби викупити брата під заставу (APW, str. 53 odw.).

У процесі намагань російської влади добитись екстрадиції А. Богуша до Царства Польського, у м. Торунь місцевим прокурором Г. Лосовським виявлено наміри коханки відомого польського уродженця Раймунда Янковського – Матільди Френдерейх спільно з банкіром Сімонсоном, організувати доставку з Англії великої кількості фальшивих 50 руб. асигнацій. Їх Сімонсон міг збувати, маючи значні торгівельні обороти з місцевими купцями. Підробки Матільда Френдерейх планувала отримувати за допомогою польських емігрантів у Лондоні та Парижі, а також зі Швейцарії. Зусиллями прокурора м. Торуні зловмисницю було заарештовано та поміщено у тюрму замку м. Грудзьондз. У цьому всьому вдалось особисто пересвідчитись начальнику Радзеювського повіту Густаву Берхману, який, враховуючи значну турботу прокурорів Торуні та Іновроцлава перед Російською владою, клопотав про представлення їх до нагород російськими орденами Св. Станіслава II ступеня: «Просьба Сиятельства о награждении означенныхъ Прусскихъ чиновниковъ въ поощрение другимъ Императорско-Царскими Орденами Св. Станислава 2-й степени за выдачу Богуша. Полковникъ Берхнемъ /подпись/» (APW, str. 118).

У лютому 1869 р. рішенням Бромбергського апеляційного суду Адам Богуш разом із 64 підробленими банкнотами та власними записами у зошитах був доставлений залізничним транспортом у Варшаву, де був зустрітий місцевими жандармами і

поміщений в Олександрівську цитадель. Завданням слідчих було встановити причетність Адама Богуша до запідозреного у виробництві у Лондоні підробок уродженця Калішської губ. – Полюшковича. Підозра у потенційних намірах виготовлення фальшивих грошей виникла проти Полюшковича після замовлення ним із Лондона у пруське м. Бреслау всього необхідного обладнання, яким, згідно з поширеними чутками, він наче вже виготовив підробок більше 1 млн. (APW, str. 108). 3 травня 1869 р. до варшавської слідчої тюрми направляють із Влоцлавка і Валентина Вєвіоровського: «СУДЬ ИСПРАВИТЕЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ. 2-го отделения ВЪ ВАРШАВЕ. № 8195. Варшава дня 9/21 мая 1869 г. Экстренно. Въ Канцелярию Начальника Варшавской Губернии. Сылаясь на отзывъ оной Канцелярии отъ 3 мая с.г. № 124, честь имею уведомить, что решениемъ состоявшагося сего числа Судь определиль Валентина Вєвиоровскаго содержать еще подь арестомъ и препроводивши изъ г. Влоцлавска въ Варшавскую Следственную Тюрьму. Потому честь имею покорнише просить о сделании Начальнику Влоцлавскаго Уезда надлежащее распоряжение касательно немедленной высылке Вєвиоровскаго транспортнымъ порядкомъ, подь строгимъ наблюдениемъ въ упомянутую тюрьму, коей смотрителю вместе съ симъ предлагается принять его подь арешть-кроме того Судь долгомъ /.../ представить следующее Управление Начальника Влоцлавскаго Уезда отзывомъ отъ апреля 18 дня с.г. № 3072 уведомиль Судь что кредитный билетъ 10-ти рублеваго достоинства задержанный у Валентина Вєвиоровскаго и заподозренный въ подлоге, представлень вместе со следственнымъ деломъ Варшавскому Губернатору при рапорте отъ 3 апреля с.г. № 2592. Изъ переписки заключающейсѣ въ самомъ следственномъ деле, а именно изъ отзыва Начальника Влоцлавскаго Уезда отъ октября 28 дня 1869 г. За № 10333 адресованнаго Начальнику Земской Стражи тогоже уезда, видно что и четыре другихъ билета выпускаемые въ обращение Вєвиоровскимъ были приложены къ делу» (APW, str. 152).

Начальником Радзеювського повіту Густавом Брехманом було також подано до Міністерства внутрішніх справ рапорт з проханням компенсувати понесені ним витрати під час розслідування та переміщення Адама Богуша, адже з витрачених ним

170 руб. 3 коп., лише 100 руб. були раніше виділені йому з канцелярії Варшавського губернатора: «Счетъ. Въ употребленіе аванса Начальникомъ Радеевского Уезда Полковника Берхманомъ, отпущеннаго на расходы по делу выходца Адама Богуша. Получено при конфедициальномъ письме Правителя Канцелярии Начальника Варшавской Губернии – 100 руб. Израсходовано по сему счету 170 р. 3 к. Затемъ перерасходовано... 70 р. 3 к. Начальник Радеевского Уезда Полковникъ Берхнемъ /подпись/» (АРW, str. 133–134). 11 січня 1870 р. Варшавський карний суд виніс вирок збувальнику фальшивих банкнот Адаму Богушу – позбавлення всіх прав та свобод із засланням до Сибіру на термін 6 років каторжних робіт: «ВАРШАВСКИЙ ОБЕРЪ-ПОЛИЦИЙМЕЙСТЕРЪ. 14/26 января 1870 г. № 203. ВАРШАВА. Ответъ на № 17. Милостивый Государь Николай Николаевич! Упоминаемый въ письмахъ Вашего Превосходительства отъ 11 сего января за № 17, помещикъ деревни Олгоново, Влоцлавскаго Уезда, вверенной Вамъ губернии, эмигрантъ Адамъ Богушъ, обвиняемый въ выпуске въ обращение за границею русскихъ фальшивыхъ кредитныхъ билетовъ, приговоренъ Варшавскимъ уголовнымъ Судомъ, къ лишению правъ состоянія и къ ссылке въ Сибирь на шесть летъ въ каторжныя работы, а потомъ на отселение тамъ навсегда. Уведомляя симъ Ваше Превосходительство, прошу принять уверение въ совершенномъ моемъ почтении и преданности. Генераль /подпись/» (АРW, str. 195).

Так закінчилась справа Адама Богуша – головного організатора збуту «англійських» підробок російських кредитних білетів у Царстві Польському. Та він був не єдиним, чия справа відрізнялась гучністю у розслідуванні фінансової диверсії з Лондона.

Перспективи подальших розвідок ми бачимо у пошуку та введенні до наукового обігу інших матеріалів, що стосуються діяльності фальшивомонетників та зберігаються у фондах історичних архівів і музеїв України та поза її межами.

Джерела та література

Бойко-Гагарін, А.С. (2019). Нові дані про ввезення до Російської імперії фальшивих грошей із Англії протягом ХІХ ст. *Наукові записки з української історії*, 46, 207–218. doi: 10.31470/2415-3567-2019-46-207-218.

- Бойко-Гагарин, А.С.** (2016). Фальсификация монет и банкнот в Польше до 1917 года по материалам украинской газетной периодики. *Forum numizmatyczne: Pieniądz i mennice: studia i materiały*, 1, 103–109.
- Бойко-Гагарін, А.С.** (2020). Фальсифікація цінних паперів в Російській імперії. *Соціум. Документ. Комунікація*, 9, 11–26. doi: 10.31470/2518-7600-2020-9-11-26.
- Колабава, І.Н.** (2019). Агляд спрау аб фальшывых крэдытных білетах з фонду Мінскага павятовага суда (другая палова XIX ст.). *Банковский вестник*, 12 (677), 56–59.
- Колабава, І.Н.** (2012). Судовая справа віцебскага купца Аляксея Саломіна (1858 г.). *Віцебскія Старажытнасці: Матэрыялы навуковай канферэнцыі, прысвячонай 90-годдзю з дня народжэння Л.В. Аляксеева, Віцебск, 28–29 кастрычніка 2010 г.* (с. 371–376). Мінск.
- Космылев, В.С.** (1993). Дело И.Ю. Цейзика (к вопросу о подделке российских ассигнаций в Белоруссии начала XIX в.). *Всероссийская нумизматическая конференция: тезисы докладов и сообщений*. (с. 72–73). Вологда: ЛиС.
- Коцур, В.П., & Бойко-Гагарін, А.С.** (2019). Державна політика протидії фальшивомонетництву в Російській імперії у кін. XIX – поч. XX ст. *Universum Historiae et Archeologiae*, 2 (27), 108–124. doi: 10.15421/26190208.
- Орлик, С.В.** (2018). Российские фальшивые кредитные билеты в Галиции в годы Первой мировой войны. *Банкаускі Веснік*, 2, 51–54.
- Орлик, С.В., & Бойко-Гагарін, А.С.** (2017). Фальшивомонетництво в Україні в роки Першої світової війни. *Український нумізматичний щорічник*, 1, 143–164. doi: 10.5281/ZENODO.1291752.
- Парамонов, О.В.** (2018). Дело Леона Варненке. Документальные свидетельства крупнейшей экономической диверсии, связанной с подделкой в Лондоне российских кредитных билетов во второй половине XIX века. *Деньги в российской истории. Вопросы производства, обращения, бытования: сборник материалов Первой международной научной конференции (18–19 октября 2018 г., Санкт-Петербург)*. (Вып. 1, с. 83–88).
- APW – Archiwum Panstwowe m.st Warszawy. Zespol 1416/II. KGW. Referat I Tajny. Sygnatura. 3. Секретное дело о распространении польским выходцем Адамом Богушем фальшивых кредитных русских билетов. Rok 1868–1871. Liczba stron 237.

Kotsur, V.P., & Boiko-Gagarin, A.S. (2019). Napoleon Russian forged assignations in Naddniprianschyna (over Dnipro land). *East European historical bulletin*, 11, 66–77. doi: 10.24919/2519-058x.11.170701.

References

- Boiko-Haharin, A.S.** (2019). Novi dani pro vvezennia do Rosiiskoi imperii falshyvykh hroshei iz Anhlii protiahom XIX st. [The new data on the implementation of the counterfeit money from England to the Russian empire in the XIX century]. *Naukovi zapysky z ukrainskoi istorii – Scientific Notes on Ukrainian History*, 46, 207–218. doi: 10.31470/2415-3567-2019-46-207-218 [in Ukrainian].
- Boiko-Gagarin, A.S.** (2016). Falsifikatsiya monet i banknot v Polshe do 1917 goda po materialam ukrainskoy gazetnoy periodiki [Falsification of coins and banknotes in Poland until 1917 according to the materials of the Ukrainian newspaper periodicals]. *Forum numizmatyczne: Pieniądz i mennice: studia i materiały – Numismatic Forum: Money and Mints: studies and materials*, 1, 103–109 [in Russian].
- Boiko-Haharin, A.S.** (2020). Falsyfikatsiia tsinnykh paperiv v Rosiiskii imperii [Falsification of securities in Russian empire]. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia – Society. Document. Communication*, 9, 11–26. doi: 10.31470/2518-7600-2020-9-11-26 [in Ukrainian].
- Kolabava, I.N.** (2019). Aglyad sprau ab falshyvykh kdyedytnykh biletakh z fondu Minskaga pavyatovaga suda (drugaya palova XIX st.) [Review of the cases about the counterfeited credit notes from the Minsk County Court archival fund (the second half of the XIX century)]. *Ban-kovskiy vestnik – Bank Bulletin*, 12 (677), 56–59 [in Belorussian].
- Kolabava, I.N.** (2012). Sudovaya sprava vitsebskaga kuptsa Alyakseya Salomina (1858 g.) [The court case of the Vitebsk merchant Alexei Solomin (1858)]. *Vitsebskiya Starazhytnastsii: materyyaly navukovay konferentsyi, prysvyachenay 90-goddzyu z dnya narodzhennya L.V. Alyakseeva, Vitsebsk, 28–29 kastychnika 2010 g. – The Vitebsk antiquities: Proceedings of the science conference dedicated to the 90th anniversary of the birth of L.V. Alekseev, Vitebsk, October 28–29, 2010.* (pp. 371–376). [in Belorussian].
- Kosmylev, V.S.** (1993). Delo I.Yu. Tseyzika (k voprosu o poddelke rossiyskikh assignatsiy v Belorussii nachala XIX v.) [The I. Ceyzik case (To the question of the Russian assignations counterfeitings in Belarus during the beginning of the XX century)]. *Vserossiyskaya numizmaticheskaya konferentsiya: tezisy dokladov i soobshcheniy – All-Russian Numismatic Conference: abstracts of papers.* (pp. 72–73). Vologda: LiS [in Russian].

- Kotsur, V.P., & Boiko-Haharin, A.S.** (2019). Derzhavna polityka protydiv falshyvomonetnytstvu v Rosiiskii imperii u kin. XIX – poch. XX st. [State policy against counterfeiting in the Russian Empire in the late XIX – the early XX century]. *Universum Historiae et Archeologiae*, 2 (27), 108–124. doi: 10.15421/26190208 [in Ukrainian].
- Orlik, S.V.** (2018). Rossiyskie falshivye kreditnye bilety v Galitsii v gody Pervoy mirovoy voyny [Russian fake credit tickets in Galicia during the First World War]. *Bankauski Vesnik – Bank Bulletin*, 2, 51–54 [in Russian].
- Orlyk, S.V., & Boiko-Haharin, A.S.** (2017). Falshyvomonetnytstvo v Ukraini v roky Pershoi svitovoi viiny [Money counterfeiting in Ukraine during the WWI]. *Ukrainskyi numizmatychnyi shchorichnyk – Ukrainian Numismatic Yearbook*, 1, 143–164 [in Ukrainian].
- Paramonov, O.V.** (2018). Delo Leona Varnenke. Dokumentalnye svidelestva krupneyshey ekonomicheskoy diversii, svyazannoy s poddelkoy v Londone rossiyskikh kreditnykh biletov vo vtoroy polovine XIX veka [The Leon Varnenke case. Documentary evidence of the largest economic sabotage associated with the counterfeiting of Russian bank notes in London in the second half of the 19th century]. *Dengi v rossiyskoy istorii. Voprosy proizvodstva, obrashcheniya, bytovaniya: sbornik materialov Pervoy mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii (18–19 oktyabrya 2018 g., Sankt-Peterburg) – Money in Russian history. Issues of production, treatment, life: Proceedings of the I science conference (October 18–19, 2018, St. Petersburg)*. (Iss. 1, pp. 83–88) [in Russian].
- APW – Archiwum Panstwowe m.st Warszawy [The State Archives of the city of Warsaw]. Zespol 1416/II. Kancelaria Gubernatora Warszawskiego. Referat I Tajny. [The secret office of the Warsaw Governor’s chancellery № 1]. Sygnatura. 3. Sekretne delo o rasprostranienii polskim vykhodtsem Adamom Bogushem falshivyykh kreditnykh russkikh biletov [The secret case about the spreading by the Polish descendant Adam Bogush of the counterfeit Russian credit notes]. Rok 1868–1871. Liczba stron 237 [in Polish and Russian].
- Kotsur, V.P., & Boiko-Gagarin, A.S.** (2019). Napoleon russian forged assignments in Naddniprianshchyna (over Dnipro land). *East European historical bulletin*, 11, 66–77. doi: 10.24919/2519-058x.11.170701.

Ілюстрації

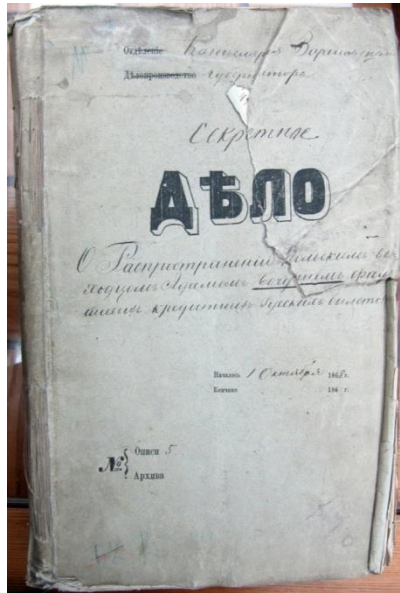

Рис. 1. Лицьова сторінка карної справи проти Адама Богуща,
Державний архів у м. Варшаві

Рис. 2. Квитанція на асигнування витрат по справі А. Богуща

Стаття надійшла до редакції 09.10.2020 р.